

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1

1 maximumscore 1

Met het parallelisme (waarbij onderdelen van de twee zinnen gelijk gerangschikt zijn) wordt (de verwachting) ondersteund dat de verwondering/ervaring (van Nepos / bij het lezen) gelijk zal zijn (aan die van Plinius zelf / aan die bij het horen).

Of woorden van overeenkomstige strekking.

2 maximumscore 1

milites (regel 9)

3 maximumscore 2

a

- Ik zal/kan (in mijn eentje) mijn man verzorgen / het werk van een aantal slaven doen (die jullie voor de verzorging van mijn man zouden inzetten). / Arria zal/kan (in haar eentje) Paetus verzorgen / het werk van een aantal slaven doen (die de soldaten voor de verzorging van Paetus zouden inzetten).

Of woorden van overeenkomstige strekking

1

b

- Voorbeelden van een goed antwoord zijn:
  - De soldaten zouden in de problemen kunnen komen als de keizer zou horen dat ze een tegenstander een gunst hadden toegestaan.
  - De soldaten waren bang dat zij een list in de zin had.
  - Arria/Zij was een vrouw.

1

4 maximumscore 2

a

- (ingens) navigium (regel 12); Paetus

1

b

- minimo (regel 12)

1

Opmerkingen

- Bij a het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.*
- Bij a niet fout rekenen wanneer in plaats van '(ingens) navigium (regel 12)' is geantwoord 'ingensque navigium (regel 12)'.*

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 1

Wil je (dan/soms) dat / Je wilt toch niet dat je dochter mij (als ik zou moeten sterven) in de dood volgt, zoals jij jouw man in de dood volgt / zoals jij van plan bent je man in de dood te volgen?

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen

- *Niet fout rekenen wanneer in het antwoord in plaats van 'zoals' is genoteerd 'omdat'.*
- *Niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'Je dochter volgt mij (ook) niet in de dood, dus/dan moet jij dat ook niet doen.'*

6 maximumscore 2

- *custodiebatur is een imperfectum; het duidt de (voortdurende) situatie (in het verhaal) van het bewaken (van Arria) aan* 1
- *sensit is een perfectum; het duidt (binnen de situatie van het bewaken) de gebeurtenis (in het verhaal) aan, dat Arria het (bewaken) opmerkte* 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Bij beide delen van het antwoord het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het deelantwoord juist zijn.

7 D

8 B

Afbeelding 1 en Tekst 1

---

9 maximumscore 1

Paete, non dolet (regel 25)

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Tekst 2

---

10 maximumscore 2

- hyperbaton 1
- Door dit stilistisch middel staan de echtgenoten (tweemaal) direct naast elkaar / zijn de echtgenoten als het ware met elkaar verstrengeld.
Of woorden van overeenkomstige strekking 1

Opmerking

Voor het tweede deel van het antwoord geen scorepunt toekennen wanneer alleen geantwoord is 'Door dit stilistisch middel wordt de omvang/grootte van hun liefde/band benadrukt.'

11 maximumscore 1

feci, strinxerat, traderet, facies

12 maximumscore 1

de wond (die Paetus zichzelf zal toebrengen) / de verwonding (van Paetus)
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'de zelfmoord (van Paetus)'.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Tekst 3

13 maximumscore 3

a

- Trajanus/U maakt geen aanspraak op een goddelijke status / wil niet als een god vereerd worden 1

b

- twee van de volgende antwoorden: 2
  - Van Trajanus staat er (slechts) één standbeeld (of hooguit twee) (in/bij de tempel van Jupiter).
  - Trajanus heeft zijn standbeeld(en) (slechts) in de voorhal (van de tempel van Jupiter) / (slechts) op een bescheiden plek gezet / niet tussen de andere godenbeelden gezet.
  - Trajanus heeft zijn standbeeld(en) in brons / niet in goud/zilver laten vervaardigen.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

14 maximumscore 1

In het Latijn is *ictus* lijdend voorwerp; in de vertaling (is iedere slag) onderwerp.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen

- *Het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.*
- *Niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'In het Latijn is ictus accusativus; het is vertaald als(of het) nominativus (is).'*
- *Geen scorepunt toekennen wanneer alleen geantwoord is 'In het Latijn is ictus meervoud; in de vertaling is 'slag' enkelvoud.'*

15 maximumscore 2

a

- *serae(que)* (regel 10) 1

b

- de (afschrikwekkende in het vuur gegooid) beelden (van Domitianus)
Of woorden van overeenkomstige strekking 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 2

a

- Plinius' toon is negatief; Statius' toon is (juist erg) positief/vleidend 1

b

- Statius heeft dit geschreven tijdens de regeerperiode / het leven van Domitianus (en liep zodoende het risico zwaar gestraft te worden, en Plinius schrijft dit na Domitianus' dood) 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Bij a het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

17 maximumscore 5

a

- Ergo (regel 6) 1
- Simili (regel 13) 1

b

- de drie volgende antwoorden: 2
  - At (regel 3)
  - autem (regel 7)
  - quidem (regel 16)

indien drie antwoorden juist 2

indien twee antwoorden juist 1

indien minder dan twee antwoorden juist 0

c

- twee van de volgende antwoorden: 1
  - anafora
  - asyndeton
  - chiasme
  - climax
  - hyperbool
  - tricolon
  - parallellisme

Opmerking

Bij c het scorepunt alleen toekennen wanneer twee juiste antwoorden genoteerd zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
18	maximumscore 1 Trajanus zorgt ervoor dat er een vrijer/veiliger klimaat van spreken is. / Slechte keizers kunnen straffeloos/veilig gehegeld worden. Of woorden van overeenkomstige strekking.	
19	maximumscore 1 piorum civium (regel 25)	

Tekst 4

20	maximumscore 3	
	a	
	• atria (regel 3) / domus (regel 4)	1
	b	
	• (regel) 4	1
	c	
	• radiabant (regel 3)	1
21	maximumscore 1 domini (regel 12)	
22	maximumscore 1 abstulerat (regel 8)	

Tekst 4 en Tekst 3

23	maximumscore 1 De nieuwbouw (onder de Flavische keizers) komt / Titus komt / De Flavische keizers komen extra positief uit de verf omdat die wordt/worden vergeleken met / gesteld tegenover het (negatief beschreven) paleis van Nero / met/tegenover Nero / de Domus Aurea. Of woorden van overeenkomstige strekking.	
----	---	--

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

24	<p>Kolon 24 (regel 1-2) maximumscore 2 Sempronius Caelianus, egregius iuvenis, (kolon 25) duos servos misit ad me; Sempronius Caelianus, een/de voortreffelijke/roemrijke jonge man, heeft (de) twee slaven naar mij gestuurd</p>	
	<p>Niet fout rekenen: Caelianus van de gens Caelia/us / van Caelius duos verbonden met tirones (kolon 25)</p>	0
25	<p>Kolon 25 (regel 1) maximumscore 1 repertos inter tirones die / nadat ze tussen/onder (de) rekruten ontdekt waren/zijn</p>	
	<p>Niet fout rekenen: repertos die men/hij ontdekt had/heeft / nadat men/hij ze ontdekt had/heeft Niet fout rekenen: reperire (terug)vinden repertos verbonden met tirones</p>	0
26	<p>Kolon 26 (regel 2) maximumscore 2 quorum ego supplicium distuli, (en) van hen heb ik de straf uitgesteld / van wie ik de straf uitgesteld heb</p>	
	<p>Niet fout rekenen: quorum wiens Niet fout rekenen: supplicium doodstraf/terechtstelling differre elke andere betekenis dan uitstellen of een synoniem daarvan</p>	0
27	<p>Kolon 27 (regel 2-3) maximumscore 2 ut te, (kolon 28), consulerem de modo poenae. opdat ik u kon/zou raadplegen / raadpleegde / om u te (kunnen) raadplegen over de strafmaat / manier van bestraffing / soort (van) straf</p>	
	<p>Niet fout rekenen: ut zodat</p>	
	<p>Niet fout rekenen: te jou</p>	
	<p>ut zoals</p>	0
	<p>te consulere met u overleggen</p>	1
	<p>consulere elke andere betekenis dan raadplegen/overleggen of een synoniem daarvan</p>	0
	<p>poena boete/foltering</p>	1
	<p>poena onderpand</p>	0

Vraag	Antwoord	Scores
28	<p>Kolon 28 (regel 2-3) maximumscore 1 conditorem disciplinae militaris firmatoremque (de) grondlegger en (de) bevestiger/versterker van de krijgstucht / (de) militaire discipline / krijgskunst / het militaire systeem / (de) militaire wetenschap(pen)</p> <p>Niet fout rekenen: (de) grondlegger van de krijgstucht / (de) militaire discipline / krijgskunst / het militaire systeem / (de) militaire wetenschap(pen) en (de) bevestiger/versterker</p>	
29	<p>Kolon 29 (regel 3-4) maximumscore 2 Ipse enim dubito ob hoc maxime, Zelf twijfel/aarzel ik namelijk het meest / voornamelijk/juist door het volgende</p>	
30	<p>Kolon 30 (regel 4) maximumscore 1 quod ut iam dixerant sacramento, (namelijk) dat ze weliswaar de soldateneed al gezworen hadden</p>	
31	<p>Kolon 31 (regel 4-5) maximumscore 2 ita nondum distributi in numeros erant. maar nog niet verdeeld waren over/in (de) afdelingen / ingedeeld waren in (de) afdelingen / geordend waren naar (de) afdelingen</p> <p>Niet fout rekenen: numeros vertaald met enkelvoud</p>	
32	<p>Kolon 32 (regel 5) maximumscore 2 (kolon 33) ergo (kolon 33) rogo, domine, scribas, Dus/Daarom vraag ik / Welnu, ik vraag (u), heer/meester, dat u (mij) schrijft / om mij te schrijven</p> <p>Niet fout rekenen: dominus heerser/machthebber Niet fout rekenen: scribas jij schrijft rogare smeken rogare uitnodigen</p>	<p>1 0</p>

Vraag	Antwoord	Scores
<p>33</p>	<p>Kolon 33 (regel 5) maximumscore 1 Quid (kolon 32) debeam sequi welke regel ik moet / zou moeten volgen</p> <p>Niet fout rekenen: Quid wat</p>	
<p>34</p>	<p>Kolon 34 (regel 5-6) maximumscore 2 praesertim cum pertineat ad exemplum. vooral omdat het/dit/dat strekt/dient/voert tot (een) voorbeeld / een voorbeeld betreft / een precedent scheidt</p> <p>Niet fout rekenen wanneer als onderwerp van pertineat in de vertaling is genoteerd 'hij'.</p> <p>Niet fout rekenen: exemplum handelwijze / afschrikwekkend voorbeeld cum terwijl cum toen/wanneer/hoewel</p>	<p>1 0</p>
<p>35</p>	<p>Kolon 35 (regel 7) maximumscore 2 Secundum mandata mea fecit Sempronius Caelianus Sempronius Caelianus heeft gehandeld / zich gedragen overeenkomstig mijn instructies/opdrachten</p> <p>Niet fout rekenen: mandata mea vertaald met enkelvoud Niet fout rekenen: Caelianus van de gens Caelia/us / van Caelius Wanneer in kolon 24 een of meer scorepunten in mindering gebracht zijn vanwege de vertaling van Sempronius Caelianus, hier niet om dezelfde reden nog eens een of meer scorepunten in mindering brengen.</p> <p>Secundum mandata mea fecit heeft mijn instructies/opdrachten uitgevoerd/gedaan Secundum mandata mea fecit heeft meteen na mijn opdracht(en) gehandeld Secundum mandata mea fecit heeft voor de tweede keer mijn opdracht(en) uitgevoerd/gedaan Secundum succes Secundum opgevat als vorm van secundus Secundum opgevat als naam (bijvoorbeeld Plinius Secundus)</p>	<p>1 1 0 0 0 0</p>

Vraag	Antwoord	Scores
<p>36</p>	<p>Kolon 36 (regel 7) maximumscore 1 mittendo ad te eos, door/met hen naar u/jou te sturen</p>	
	<p>Niet fout rekenen: mittendo opgevat als mittens, tenzij vertaald met 'hoewel' om hen naar u/jou te sturen</p>	<p>0</p>
<p>37</p>	<p>Kolon 37 (regel 8) maximumscore 2 de quibus cognosci oportebit, over/van wie (er) onderzocht zal moeten worden / over/van wie het nodig zal zijn dat er onderzocht wordt</p>	
	<p>Niet fout rekenen: de quibus waarover Niet fout rekenen: de quibus (en) over/van hen / (en) daarover Niet fout rekenen: cognosci oportebit men zal moeten onderzoeken Niet fout rekenen: oportebit vertaald met onvoltooid tegenwoordige tijd Niet fout rekenen: oportebit het zal onvermijdelijk zijn / het is onvermijdelijk die onderzocht (zullen) moeten worden / over/van wie het nodig zal zijn dat ze onderzocht worden cognoscere vernemen / leren kennen oportebit het zal te verwachten vallen / het valt te verwachten</p>	<p>1 1 1 0</p>
<p>38</p>	<p>Kolon 38 (regel 8) maximumscore 2 an capitale supplicium meruisse videantur. of ze (niet) de doodstraf verdiend (zouden) blijken te hebben</p>	
	<p>Niet fout rekenen: of ze (niet) de doodstraf (zouden) blijken te verdienen Niet fout rekenen: capitale supplicium hoofdstraf Niet fout rekenen: videri lijken Niet fout rekenen: videantur men vindt dat zij meruisse videantur ze worden gezien dat ze / ze (zouden/zullen) gezien worden dat ze / men ziet / zou/zal zien dat ze verdiend hebben meruisse videantur ze verdiend hebben</p>	<p>1 0</p>

Vraag	Antwoord	Scores
39	<p>Kolon 39 (regel 9) maximumscore 2 Refert autem, voluntarii se obtulerint (En) dan is het van belang, of ze zich vrijwillig / als vrijwilliger(s) aangemeld / hun diensten vrijwillig / als vrijwilliger(s) aangeboden (zouden) hebben / vrijwillig / als vrijwilliger(s) verschenen (zouden) zijn</p> <p>Niet fout rekenen: autem verder/echter voluntarii vertaald als onderwerp se obtulerint opgevat als futurum exactum</p>	0 0
40	<p>Kolon 40 (regel 9) maximumscore 2 an lecti sint vel etiam vicarii dati. of (dat ze) opgeroepen zijn of zelfs/ook als vervanger(s) aangeboden/geleverd/gegeven (zijn)</p> <p>vicarii vertaald als onderwerp Wanneer ook voluntarii (kolon 39) vertaald is als onderwerp, hier niet nog eens aanrekenen.</p>	0
41	<p>Kolon 41 (regel 10) maximumscore 2 Lecti si sunt, inquisitio peccavit; Als ze opgeroepen zijn, heeft het selectiebureau verkeerd gehandeld</p> <p>Wanneer Lecti sunt op dezelfde manier onjuist is vertaald als lecti sint in kolon 40, hier niet nog eens aanrekenen.</p>	
42	<p>Kolon 42 (regel 10) maximumscore 2 si vicarii dati, penes eos culpa est als ze als vervanger(s) aangeboden/geleverd/gegeven zijn, is/ligt de schuld/verantwoordelijkheid bij hen/d(i)egenen</p> <p>vicarii vertaald als onderwerp Wanneer vicarii op dezelfde manier onjuist is vertaald als in kolon 40 of als voluntarii in kolon 39, hier niet nog eens aanrekenen. Wanneer dati (sunt) op dezelfde manier onjuist is vertaald als dati (sint) in kolon 40, hier niet nog eens aanrekenen. penes niet opgevat als voorzetsel</p>	0 0

Vraag	Antwoord	Scores
<p>43</p>	<p>Kolon 43 (regel 10-11) maximumscore 1 qui dederunt; die ze aangeboden/geleverd/gegeven hebben</p> <p>Niet fout rekenen wanneer in de vertaling het lijdend voorwerp niet is uitgedrukt. Wanneer dare in kolon 43 met dezelfde onjuiste betekenis is vertaald als in kolon 40 of in kolon 42, hier niet nog eens aanrekenen.</p>	
<p>44</p>	<p>Kolon 44 (regel 11) maximumscore 1 si ipsi, (kolon 45), venerunt, als ze zelf / uit eigen beweging gekomen/verschenen zijn</p>	
<p>45</p>	<p>Kolon 45 (regel 11) maximumscore 1 cum haberent condicionis suae conscientiam terwijl/hoewel ze zich bewust waren van hun (eigen) positie/situatie</p>	
<p>45</p>	<p>Niet fout rekenen: cum toen/nadat cum omdat condicio voorwaarde condicionis suae de positie/situatie</p>	<p>0 0 0</p>
<p>46</p>	<p>Kolon 46 (regel 12) maximumscore 1 animadvertendum in illos erit. zal (er) opgetreden moeten worden tegen hen(zelf)</p>	
<p>46</p>	<p>Niet fout rekenen: animadvertendum erit vertaald met onvoltooid tegenwoordige tijd</p>	

Bronvermeldingen

tekst 1	Plinius, Epistulae 3.16.1-2 en 7-13
afbeelding 1	F.-A. Vincent, 1785
tekst 2	Martialis, Epigrammata 1.13
tekst 3	Plinius, Panegyricus 52.2-53.3
tekst 4	Martialis, De Spectaculis 2
tekst 5	Plinius, Epistulae 10.29 en 10.30
vraag 16	Statius, Silvae 1.1
vraag 17	Plinius, Epistulae 3.13.3, T. Peters, Plinius de Jongere, De brieven, Baarn 2001
vraag 20	Suetonius, De vita Caesarum, Nero 31.1-2, D. den Hengst, Suetonius, Keizers van Rome, Amsterdam 2003